

Eelmises artiklis käsitlesime tarbija õigusi ja müüja kohustusi juhul, kui ostetud asi osutub lepingutingimustele mittevastavaks. Ühte artiklisse ei mahtunud aga kaugeltki ammendav ülevaade tarbijate õigustest, mida on kaupa ostes kasulik teada.

Võlaõigusseadus reguleerib senisest üksikasjalikumalt näidise, kirjelduse või mudeli järgi müügi. Eeldatakse, et näidis, kirjeldus või mudel on asja lepingutingimustele vastavuse hindamise ainus kriteerium ja kõrvalekalle neist annab ostjale õiguse lepingust taganeda või kasutada muid õigusi, mis tulenevad asja lepingutingimustele mittevastavusest. Erandiks on olukord, mil näidist, kirjeldust või mudelit on kasutatud kvaliteedi ligikaudseks määramiseks. Sellisel juhul võib ostja lepingust taganeda üksnes olulise kõrvalekalde korral.

Uudne on Võlaõigusseaduses müüja kohustus teavitada tarbijat ostetava asja teenindamise, sealhulgas parandamise, võimalustest. Tarbijakaitseameti poole on pöördunud mitmed, eriti koduelektroonikat või kodumasinaid ostnud tarbijad, probleemiga, et ostetud asjale ei ole Eestis võimalik saada varuosi või seda ei parandata Eestis. Seadus sätestab, et kui müüja ise asja teenindamisega seotud teenuseid ei osuta, on ta kohustatud andma tarbijale asja üleandmise ajal ja tarbija nõudmisel ka pärast seda piisavalt teavet teenuste kasutamise võimalustest.

Varasemast erinevalt on reguleeritud lepingutingimustele mittevastava asja parandamisele või vahetamisele toimetamine pretensiooni esitamise õiguse kaheaastase tähtaja jooksul. Varem kehtinud õigus pani müüjale sellisel puhul kohustuse ainult suuremõõtmeliste või raskekaaluliste asjade vedamiseks. Võlaõigusseadus sätestab, et müüja kannab lisaks asja parandamiseks tehtavatele vahetutele kuludele ka veo-, posti- või reisikulud. Kes, kuidas ja kuhu asja parandamisele või asendamisele toimetab, selle otsustab otstarbekuse põhimõttel lähtudes muidugi müüja ja teavitab sellest ka tarbijat. Nii näiteks võib müüja leppida Põlva elaniku poolt Tallinnast ostetud asja parandamise kokku Põlvas asuva töökojaga või paluda Jõhvi kauplusest tartlase ostetud defektseks osutunud käekella saata postiga kauplusesse. Samas ei tohi see olla tarbijale ebamõistlikult tülikas.

Ebamõistlikke kohustusi ei saa panna ka müüjale. Juhul, kui müüja ei ole määranud asja teisaldamise viisi, ei saa lugeda mõistlikuks, et tarbija kasutab kullerteenust, samal ajal kui asja on võimalik saata ka postiga; samuti pole põhjendatud takso kasutamine juhul, kui asja saab selle mõõtmetest ja kaalust tulenevalt vedada ühistranspordiga.

Seadus sisaldab üksikasjalikku müügigarantii regulatsiooni - eriti puhuks, kui ostjaks on tarbija. Müügigarantiina käsitletakse lubadust müüdüd asi garantiis ettenähtud tingimustel tasuta või tasu eest välja vahetada, parandada või tagada muul viisil asja vastavus garantiis ettenähtud tingimustele, millega antakse ostjale seaduses sätestatust soodsam seisund. Eriti tähtis on rõhutada, et garantiiga peab ostjale lubama midagi enam, kui näeb ette tema seadusest tulenev kaitse. Tähtis on ka teada, et garantii on vabatahtlik lubadus, ja ostjal puudub õigus nõuda müüjalt mistahes soodsamat seisundit, kui näeb ette seadus.

Sarnaselt pretensioonide esitamise kaheaastase tähtajaga peatub ka garantiitähtaja kulg ajal, mil ostja ei saa asja kasutada selle lepingutingimustele mittevastavuse tõttu, mille eest vastutab müügigarantii andja. Garantiitähtajal asendatud asjale antakse algse müügigarantiiga samaväärne uus garantii.

Arvestades garantii andmise vabatahtlikkust võib müüja eelloetletud tingimusi muuta. Müüja võib piiritleda müügigarantii kehtivusala, näiteks geograafiliselt (müüja võib võtta endale kohustuse tagada asja lepingutingimustele mittevastavuse korral asja teisaldamisega seotud kulutuste hüvitamine vaid teatud piirkonnas), samuti asja osiste

suhtes (näiteks võtta endale kohustuse tagada pesumasina trumli vahetamine seadusest tulenevat pretensiooni esitamise kaheaastast perioodi ületaval tähtajal).

Müügigarantii võib sisaldada või piirduda ka asendusasja andmise kohustusega. Mitmed mobiiltelefonide müüjad kohustuvad garantiiaja jooksul andma telefoni remondisoleku ajaks kliendile asendustelefoni. Kui müüja ei ole täpsustanud garantiitingimusi, siis eeldatakse, et müügigarantii annab ostjale garantiitähajal õiguse nõuda asja tasuta parandamist või asendamist. NB! Müügigarantii ei välista ega piira ostja õigust kasutada muid seadusest või lepingust tulenevaid õiguskaitsevahendeid.

Kehtestatud regulatsioon muudab ebaseaduslikuks mitmete müüjate poolt varasemalt kasutatud tarbijat ahistavad avaldused nagu näiteks "Garantii kingadele 1 kuu". Võrreldes seaduses sätestatud õigustega, eriti pretensiooni esitamise kaheaastase tähtajaga juhul, kui asjal ilmnesid puudused, peab tarbija saama garantii kaudu midagi enam.

Võlaõigusseaduse alusel kehtib müügilepingu regulatsioon ka lepingutele, mis on sõlmitud valmistatava asja tellimiseks juhul, kui oluline osa asjade valmistamiseks vajalikust materjalist on töö teostaja poolt.

Kogu käsitletu kehtib eelkõige tarbijaile, see tähendab inimestele, kes sõlmivad lepingu oma eravajaduste rahuldamiseks. Kutsetegevuse raames ostmise korral on ostja õigused märksa enam piiratud.

Võlaõigusseadus, olles muutnud mitmeid senikehtinud põhimõtteid ja seda just tarbijale soodsas suunas, võib esialgu tekitada tarbijais küsimusi. Kui seaduses (seoses müügilepingutega eriti selle §§-s 208-237) sätestatu jääb ebaselgeks, samuti juhul, kui tundub, et müüja on tarbija õigusi rikkunud, on otstarbekas pöörduda Tarbijakaitseameti poole infotelefonil (0) 620 17 07.

Urmas Ehasoo